

פרשת תולדות

נושא השבוע: דומים אבל שונים

מה בפרשה

- **לידת הבנים** - לאחר תקופת עקרות, ובזכות תפילת יצחק, ילדה רבקה תאומים - עשו ויעקב. עשו, הבכור, היה הבן האהוב על יצחק ויעקב בנה האהוב של רבקה.
- **מכירת הבכורה** - בעת חולשה, בבואו מן השדה רעב ועיף, מכר עשו את הבכורה ליעקב תמורת נזיד עדשים.
- **יצחק יורד לגרר** - שוב רעב בארץ. יצחק ירד עם משפחתו לגרר ואף הוא כאביו אמר על אשתו כי אחותו היא וארע לו בדומה למה שארע לאביו במצרים ובארץ פלשתים.
- **גניבת הברכה** - יעקב הצליח בעצת אמו בדרך של ערמה לקבל מיצחק אביו את הברכה שהייתה מיועדת לעשו. בעקבות האירוע החליט עשו להרוג את יעקב וזה ברח מביתו.

נושא הפרשה

התאומים שנולדו לרבקה לאחר שנות עקרות רבות היו שונים מאוד זה מזה. הניגוד בא לידי ביטוי ב**תיאורם הפיזי** ואף בחלקים **מאישיותם**; עשו מכוסה שער או ששערו וגוון פניו אדומים. (אדרת שער הוא לבוש פשוט העשוי מעור העז או הכבש כמות שהוא על כל שערותיו ומעובד עיבוד גס). יעקב לעומת זאת איש חלק.

עשו הוא איש ציד, איש פרא, הוא מבלה את ימיו בהרג בעלי חיים. ואילו **יעקב** איש תם יושב אהלים, מטפל במסירות בצאן.

חז"ל **מקצינים** את דמותו השלילית של עשו ומפרשים "יודע ציד" - לצוד ולרמות את אביו בפיו ו"איש שדה" - אדם בטל וצודה בקשתו. ואילו יעקב התם הוא "מי שאינו חריף לרמות".

פסוקים מומלצים לקריאה: בראשית, פרק כ"ה פסוקים י"ט-ל"ד, פרק כ"ז.

נושאים לשיחה

אפשר לשאול את התלמידים האם הם מכירים **תאומים**; האם אלו דומים **חיצונית** והאם **אופיים ותכונותיהם** דומים? ניתן להזכיר את הדברים שכתבה במכתב צפנת לגבי השוני בין אחים ולשאול את התלמידים האם הם דומים או שונים מאחיהם (חיצונית ופנימית), ולשאול האם זה **טוב ונעים** להיות דומה ומדוע? ואולי לא?

אפשר לשאול (בזהירות) למי **מההורים** הם דומים ובמה? האם יש תחום מסוים בו הם היו **רוצים להיות דומים** יותר לאחד ההורים, לסבא/סבתא או לדוד/ה או אפילו לאחד מהאחים?

מ ד ר ש

מדרש זה מתאר **שתי תקופות** בחייהם של שני צמחים: תקופה ראשונית - **טרם גדילה**, ותקופת **הבגרות** הגדילה והפריחה בה מבשיל הפרח ומגיע למלוא מימוש מהותו.

שני סוגי הצמחים, מייצגים **משל**: בתקופת הילדות, טרם הבגרות – שני ילדים הגדלים זה לצד זה, בתנאים שווים, יראו כמעט דומים. אולם בשלב הבגרות, כאשר זהותו של האדם מתעצבת, בולטות תכונות האופי הטבועות בו ואז ניכר ההבדל בין שני ילדים-נערים בוגרים אלו.

ניתן לפרש כי מדרש זה עוסק בשאלה פסיכולוגית חינוכית עתיקת יומין: מה משפיע יותר, **חינוך וסביבה או תכונות מולדות**? לפי גישה זו מכריע המדרש באופן חד משמעי כי התכונות המולדות הן המכריעות. ואולם הכרעה זו מעוררת שאלה קשה לגבי משמעותו של החינוך: שכן, אם בסופו של דבר בתקופת הבגרות עולות תכונות האופי המקוריות מה הטעם בחינוך? תפישה זו גם עומדת בניגוד לגישת היהדות בדבר **אפשרותו של אדם להשפיע על חייו**, וכן בניגוד להכוונה **לשיפור ולשינוי** המהווה אלמנט מרכזי בקשר עם האל.

קונפליקט זה מעורר אותנו לנסות ולחפש משמעות אחרת במדרש. אחד הכיוונים האפשריים הוא לראות את המסר המרכזי בכך שלעולם בני אדם לא יהיו זהים כי שונים הם במהותם! לפי כיוון זה מדגיש המדרש את **יחודו של היחיד** ואת העובדה כי כל אחד מאיתנו שונה מרעהו, ואף אם בתקופה מסוימת המסגרת בה אנו נמצאים גורמת לנו להיראות דומים, בסופו של דבר **יחודו** של כל אחד מאיתנו יעלה על פני השטח ויבוא לידי ביטוי.

פ ע י ל ו ת נ ו ס פ ח

ניתן לבקש לפני השיעור שכל תלמיד יביא שתי תמונות; האחת **שלו** ואחרת של **בן משפחה** הדומה לו, המורה תערבב את התמונות ותזמין את התלמידים לחבר בין כל ילד לקרוב שלו רק על-פי הדמיון. אם התלמידים מכירים היטב זה את משפחתו של זה ניתן לקיים את המשחק באופן שונה, לדוגמא התמונה השניה תהיה של כל ילד **כתינוק**, או של אחד הקרובים כשהיה בגילו, וכדומה. לחילופין אפשר להציע לתלמידים משחק בו כל ילד רושם על דף **תכונה** בה הוא **דומה** לאחד האחים שלו, ותכונה בה הוא **שונה** מאחד האחים, המורה תקריא כל פעם דף אחד ללא ציון השם והתלמידים צריכים לנחש במי המדובר.